

Vijeće
Europske unije

Bruxelles, 28. veljače 2024.
(OR. en)

6835/24

SOC 121
EMPL 66
EDUC 52
ECOFIN 226

NAPOMENA

Od:	Predsjedništvo
Za:	Odbor stalnih predstavnika / Vijeće
Predmet:	Provedba europskog stupa socijalnih prava u okviru europskog semestra i budućeg socijalnog programa – rasprava o politikama

Za delegacije se u prilogu nalaze smjernice predsjedništva o navedenoj temi s ciljem održavanja rasprave o politikama u okviru sastanka Vijeća (EPSCO) 11. ožujka 2024.

Provedba europskog stupa socijalnih prava u okviru europskog semestra i budućeg socijalnog programa

Rasprava o politikama

Europski semestar 2024.

Zaključci Vijeća o Godišnjem pregledu održivog rasta za 2024.¹ i Zajedničko izvješće o zapošljavanju², koje Vijeće treba odobriti odnosno usvojiti, imaju općenito pozitivno ozračje. Iako se gospodarska aktivnost 2023. usporila, stopa zaposlenosti u EU-u dosegla je rekordne razine, dok je nezaposlenost pala na najnižu ikad zabilježenu razinu, unatoč razlikama među državama članicama i unutar njih. Inflacija, koja je 2022. dosegla vrhunac, sada se smanjuje.

Povijesno snažni rezultati na tržištu rada popraćeni su trajnim manjkom radne snage. Ti nedostaci stvaraju uska grla za potencijal gospodarskog rasta i konkurentnost kao i za društvenu integraciju i pravednost, što je jedna od središnjih tema o kojima se raspravljalo na nedavnom sastanku na vrhu u Val Duchesseu³. Nadalje, nemaju sve skupine jednake koristi od snažnog tržišta rada te mnoge i dalje nailaze na strukturne prepreke potpunoj integraciji na tržište rada. Među njima je 8 milijuna mladih koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih; ti podaci ukazuju na trajnu potrebu za snažnom provedbom pojačane Garancije za mlade⁴. Osim toga, povećanja plaća ostala su niža od visokih stopa inflacije što je dovelo do gubitka kupovne moći te nesrazmjerno utjecalo na kućanstva s niskim i srednjim dohotkom.

¹ Dok. 6791/24.

² Dok. 6073/24.

³ Sastanak na vrhu socijalnih partnera u Val Duchesseu – Trostrana deklaracija za uspješan europski socijalni dijalog.

⁴ Dokument Vijeća o EMCO-ovom preispitivanju provedbe Garancije za mlade – ključne poruke (dok. 6831/24) i Preporuka Vijeća (SL C 372, 4.11.2020., str. 1.).

Udio osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne uključenosti u EU-u ostao je uglavnom stabilan, među ostalim zahvaljujući odlučnom djelovanju politike s obzirom na različite krize i djelotvornost sustava socijalne zaštite, unatoč stalnim izazovima u pogledu njihove prikladnosti i održivosti. Međutim, potrebni su daljnji znatni naponi kako bi se osjetno smanjili siromaštvo i socijalna isključenost te ostvario cilj za 2030. Iako rast zaposlenosti pozitivno doprinosi smanjenju siromaštva, koristi su neujednačene. Energetsko siromaštvo i cjenovna pristupačnost stanovanja stalni su izazovi. Jedna od deset osoba u EU-u živi u kućanstvu u kojem troškovi stanovanja čine više od 40 % ukupnog raspoloživog dohotka. Procjenjuje se da 2022. zbog visokih cijena energije i krize troškova života 9,3 % Europljana nije moglo prikladno zagrijati svoje domove, u usporedbi sa 6,9 % u 2021.

Gledajući izvan razine EU-a, ovogodišnje Zajedničko izvješće o zapošljavanju sadržava snažniju analizu mogućih rizika za uzlaznu socijalnu konvergenciju po pojedinim zemljama na temelju značajki okvira za socijalnu konvergenciju⁵. U toj se analizi zaključuje da su se države članice, počevši s relativno lošim ukupnim ishodima zaposlenosti i nezaposlenosti 2021., znatno poboljšale 2022., što upućuje na konvergenciju u tim dimenzijama. Međutim, postoje potencijalni rizici za uzlaznu socijalnu konvergenciju u pogledu vještina, unatoč posljednjim pozitivnim kretanjima, što može biti izazov za zapošljivost i povećati nejednakosti, osim ako se znatno intenzivira djelovanje politike. Naposljetku, 2022. socijalni ishodi uglavnom su bili stabilni unatoč višestrukim krizama, ali trebalo bi ih pomno pratiti s obzirom na visoke troškove života te su utvrđene neke kritične situacije u područjima kao što su socijalna zaštita i skrb o djeci.

Komisija namjerava provesti drugu fazu analize tih potencijalnih rizika za niz država članica. Na kraju ciklusa semestra 2024. Odbor za zapošljavanje i Odbor za socijalnu zaštitu imat će priliku ispitati učinak analize uzlazne socijalne konvergencije na temelju značajki okvira za socijalnu konvergenciju, među ostalim na svoje aktivnosti, te će o tome izvijestiti Vijeće.

⁵ Kako je navedeno u ključnim porukama Odbora za zapošljavanje i Odbora za socijalnu zaštitu u referentnom dokumentu 9481/23.

Strateški program

Gledajući izvan okvira europskog semestra 2024. i uzimajući u obzir rasprave održane na neformalnom sastanku ministara i ministrica nadležnih za zapošljavanje i socijalna pitanja u Namuru 11. i 12. siječnja, Odbor za zapošljavanje i Odbor za socijalnu zaštitu podnijeli su na zahtjev belgijskog predsjedništva mišljenje o budućim prioritetima politike Unije za europski stup socijalnih prava⁶. Belgijsko predsjedništvo namjerava se koristiti tim mišljenjem kao doprinosom konferenciji na visokoj razini o stupu koja će se održati 15. i 16. travnja u La Hulpeu.

Kao i ministri i ministrice ranije, odbori naglašavaju ključnu ulogu koju stup ima još od 2017. i navode da bi konkretna provedba njegovih načela trebala ostati ključni prioritet Unije i država članica budući da njegova načela i dalje predstavljaju temelj za snalaženje u velikim gospodarskim i društvenim trendovima, oblikovanje povezanih politika, promicanje uzlazne socijalne konvergencije u Uniji i potporu napretku u ostvarivanju ciljeva EU-a i nacionalnih ciljeva za 2030. Odbori utvrđuju glavne izazove koji proizlaze iz velikih trendova brze digitalizacije, klimatskih promjena i demografskog razvoja.

Iako se u mišljenju prepoznaje važnost provedbe i praćenja nedavnih zakonodavnih i drugih inicijativa, naglašava se i potreba za djelovanjem na različitim razinama politike (uključujući putem socijalnog dijaloga) u nizu područja kako bi se riješili stalni izazovi koji utječu na sve države članice EU-a i za koje su potrebni zajednički odgovori.

Jedno od jasnih prioritetnih područja jesu politike vještina, koje su ključne za tekuću Europsku godinu vještina i koje će morati imati važnu ulogu u prevladavanju kratkoročnih prepreka za nedostatak vještina i radne snage te nedovoljnog uključivanja na tržište rada. Politike vještina ključne su i za oblikovanje pravedne tranzicije prema zelenom i digitalnom gospodarstvu. U tom bi kontekstu načelo prvog stupa, koje uključuje pravo na osposobljavanje (kako je istaknuto u Trostranoj deklaraciji iz Val Duchessea), moglo postati operativnije.

⁶ 7005/24.

Iz perspektive jedinstvenog tržišta i uzimajući u obzir izvješće o budućnosti jedinstvenog tržišta koje će biti predstavljeno Europskom vijeću 21. i 22. ožujka 2024., potrebno je posvetiti dodatnu pažnju poštovanju radničkih prava, poboljšanju radnih uvjeta, poboljšanju pravedne mobilnosti i jačanju socijalnih aspekata u propisima o javnoj nabavi, kao dijelu „područja jednakih uvjeta” na kojem se ono temelji.

Moglo bi biti korisno i dodatno promišljanje o tome kako se stupom može nastaviti podupirati države članice u suočavanju s mogućim krizama u budućnosti i osiguravanju pravednog i poštenog prijelaza na gospodarstvo s nultim neto emisijama⁷. U tom pogledu i ne dovodeći u pitanje raspravu o načinu financiranja, pozitivno iskustvo s instrumentom SURE moglo bi nadahnuti promišljanje o dodanoj vrijednosti konsolidacije instrumenta radi pružanja potpore državama članicama za programe skraćenog radnog vremena ili slične mjere usmjerene na zaštitu zaposlenika i samozaposlenih osoba u vremenima tranzicije.

Upravljanje

Privremeni dogovor o preispitivanju gospodarskog upravljanja postignut je 10. veljače, a cilj mu je osigurati zdrave i održive javne financije uz istodobno promicanje održivog i uključivog rasta u svim državama članicama putem reformi i ulaganja.

Novi srednjoročni fiskalni strukturni planovi u središtu su novog okvira. Države članice izradit će i predstaviti planove u kojima utvrđuju svoje fiskalne ciljeve, prioritetne reforme i ulaganja te mjere za prevladavanje svih mogućih makroekonomskih neravnoteža tijekom razdoblja fiskalne prilagodbe. „Razdoblje prilagodbe” odnosi se na vremenski okvir unutar kojeg se kombinacijom fiskalnih prilagodbi, reformi i ulaganja održivo smanjuje razina duga države članice.

⁷ Vidjeti također europsku procjenu klimatskih rizika, Europska agencija za okoliš.

Države članice koje se obvežu na provedbu reformi i ulaganja ostvarit će koristi od postupnog razdoblja prilagodbe koje će se produljiti s četiri na najviše sedam godina. Tim se mjerama moraju uzeti u obzir posebni kriteriji, posebno u pogledu preporuka po pojedinim zemljama izdanih državama članicama u kontekstu europskog semestra ili usmjeravanja na postizanje posebnih prioriteta politika EU-a. One obuhvaćaju preporuke na temelju smjernica za zapošljavanje (čl. 148. UFEU-a) i načela europskog stupa socijalnih prava. Nadalje, Komisija će u praćenje njihove provedbe uključiti napredak u provedbi načela europskog stupa socijalnih prava i njegovih glavnih ciljeva putem pregleda socijalnih pokazatelja i okvira za utvrđivanje rizika za socijalnu konvergenciju⁸. Ništa manje važno je da svaka reforma i ulaganje moraju biti dovoljno detaljni, s koncentracijom na početku razdoblja, vremenski ograničeni i provjerljivi, što zahtijeva poboljšanje metodologija evaluacije učinka statističkog kapaciteta kako bi se ispunili novi zahtjevi.

U zajedničkom Mišljenju Odbora za zapošljavanje i Odbora za socijalnu zaštitu o budućem programu ističe se uloga europskog semestra za provedbu načela stupa, nadovezujući se na ranije Mišljenje o dodanoj vrijednosti socijalnih ulaganja i ulozi Vijeća EPSCO u upravljanju europskim semestrom⁹, gdje je navedeno: „Vijeće EPSCO trebalo bi zadržati svoju ulogu kad su posrijedi koordinacija i praćenje svih pitanja povezanih s politikom tržišta rada, politikom u području vještina i socijalnom politikom, među ostalim u vezi s relevantnim sadržajem svih dokumenata u okviru europskog semestra, u skladu s relevantnim odredbama Ugovorâ”. Također je istaknuta potreba zadržavanja multilateralnog karaktera postupaka iz semestra. Stoga bi moglo biti potrebno razmisliti o načinu na koji se to može postići u kontekstu novog okvira. Nadalje, u Mišljenju se dosljedno poziva na izradu zajedničkih smjernica o metodologijama za praćenje i evaluaciju gospodarske dobiti socijalnih ulaganja i reformi, kao i o strategiji za poboljšanje dostupnosti i upotrebe administrativnih podataka, te na zajedničke napore za poboljšanje pravodobnosti socijalnih pokazatelja.

⁸ Daljnje objašnjenje nalazi se u uvodnoj izjavi 7. te se jasno navodi da je dotični „okvir” okvir za socijalnu konvergenciju.

⁹ Dok. 15418/23.

S obzirom na navedeno ministri i ministrice pozivaju se da održe raspravu o politikama na temelju sljedećih pitanja:

- 1. Kako EU može najviše doprinijeti rješavanju kratkoročnih rizika za uzlaznu socijalnu konvergenciju u području socijalnih politika i politika zapošljavanja, uz istodobno podupiranje konkurentnosti Unije?*
- 2. Koji su ključni prioriteti budućeg strateškog programa, posebno za postizanje glavnih ciljeva u zapošljavanju, stjecanju vještina i smanjenju siromaštva te koju bi ulogu u tom pogledu mogle imati daljnje inicijative za poticanje cjeloživotnog učenja, jednakih radničkih prava i potpore tijekom tranzicija na tržištu rada?*
- 3. S obzirom na sutrašnju raspravu, kako bi ministrima i ministricama socijalnih pitanja i zapošljavanja mogla koristiti pojačana suradnja s ministrima i ministricama financija, u kojim područjima politika i zašto?*
